



A ferences, mint bensőbből vezérelt ember

Komáromi János – HITANÁR ÉS FESTŐMŰVÉSZ ÉLETRAJZA

1943-ban Budapesten született egy tizenegy gyermekes családban. A Kép-zöművészeti Főiskolára nem vették fel, mely tanári diplomával járt volna, de az ilyen típusú embereket nem akarták ezen a pályán látni. 1962-64-ig a Kossuth Nyomdában rajzoló, 1964-71-ig a Római Katolikus Hittudományi Akadémiára járt civilként. Közben 1965-67-ig sorállományú katona volt. 1967-től 25 éven keresztül hajnali hírlapkihordóként dolgozott. 1972-ben megházasodott, majd 10 év alatt hat gyermekük született. Feleségével együtt a Ferences Család világi ágának, a Ferences Világi Rendnek lett örökfogadalmasa, s már sok éve országos képzési felelőse. Szintén feleségével együtt vezetik - hosszú évek óta - Budapesten a Hegyvidéki Családepítő Klubot szülők és nagyszülők számára tartanak és szerveznek pedagógiai előadásokat. Nagyon sok helyre hívják őket pedagógiai, életvezetési, házassági és gyermeknevelési témákban előadást tartani, lelkigyakorlatot és beszélgetéseket vezetni.

Remélem, sikerül megközelítően elmondanom, hogy a ferencesség és a belülről vezéreltség szorosan összefügg. Elsősorban nem szakteológiai megközelítést kívánok hangsúlyozni. Bár fontos tudnunk, hogy az antropológiai alapok nélkül – amit alaposan szétziláltunk a tudományra hivatkozva – nem sok esélyünk van egy valóban tiszta kereszténység megélésére. Márpedig a ferencesség, mint 800 éve mindig, most is azt kívánja szolgálni, hogy az Isten által megteremtett ember az istenképiséget is felmutatni képes emberré váljon, hogy „aki Istenhez megy, nem távolodik el az emberektől, hanem akkor kerül igazán közel hozzájuk”¹. Nyilvánvaló evidenciákból következően tudjuk és egyre szembeötlőbben tapasztaljuk, hogyha a „személy elfordul Istentől, többé nem foglalhatja magába saját természetét: egyeddé, individuummá – atomos-szá! – válik, akiben meghasad ez a természet”. S itt feltétlen érdemes külön figyelemmel is elolvasni és tanulmányoz-

ni XVI. Benedek pápa 2007-ben kiadott A keresztény reményről írt enciklikájának ide vonatkozó részét: „... világosan kell látnunk, hogy egy ember sem önmagába zárt magányos egyed. Kapcsolatban vagyunk egymással és sokszoros hatással vagyunk összekötve. Senki sem él egyedül. Senki nem vétkezik egyedül. Senki sem üdvözülni egyedül. Az én életemben állandóan beleszövődik a mások élete: abba, amit gondolok, mondok, teszek, művelek. És megfordítva, az én életem is beleszövődik a másokéba: rosszba és jóba egyaránt. Így a másikért mondott kéréssem az ő számára nem idegen, nem külsődleges a halál után sem. A lét egybefonódásában a neki szóló hálám, az érte mondott imádságom az ő tisztulásának egy részét jelentheti. És ehhez nem kell a földi időnkét átszámítani az isteni időre: a lelkek közösségében átlépjük a földi időt. Soha nem késő és nem hiábavaló a másik ember szívét megérinteni. Így válik ismét világgossá a remény keresztény

fogalmának egy fontos eleme. Reményünk lényegileg mindig másokra irányuló remény is; csak így igazi a remény számomra is. Nekünk, keresztényeknek soha nem szabad csak ezt kérdeznünk: hogyan menekülhetek meg én magam? Hanem: mit tehetek azért, hogy mások is üdvözljenek, és másoknak is fölkeljen a remény csillaga? Mert akkor tettem a legtöbbet a saját üdvösségemért is”².

Egyértelmű és megkerülhetetlen tudás, amit H. de Lubac az egyházatyák teológiájából ki tud mutatni, hogy az üdvösséget mindig közösségi valóságnak tekintették. Ugyanakkor sajnos azt kell hangsúlyosan kiemelnünk, hogy majdnem szélsőségesen individuális világban élünk, amiből következően az egészséges emberségünk is veszélybe került. Ezért válnak veszélyeztetetté gyermekeink és unokáink, hiszen minimális mintát kapnak ahhoz, hogy az istenképiséget hordozó és felmutatni képes emberek természetes közegében nőjenek fel. Pedig gyaníthatóan azt is érzékeljük, hogy „A ferences élet középpontjában, amint arról Ferenc művei és más források tanúskodnak, az a hívő istentapasztalat áll, amely a Jézus Krisztussal való személyes találkozásban adatik meg. Az evangéliumi életterv egésze bármilyen oldalról is közelítjük meg (imádság, testvériség, szegénység, az emberek közötti jelenlét), szüntelenül a hitre mutat³. A hitre mutat, ami viszont csak akkor élő hit – és nem képzelés csupán a hitről –, ha közösséget teremt, illetőleg az egyház tagjává tesz. Ugyanis a hitben való hit olyan individuális képzeléseket erősít, ami az élet ellen tör és antropológiai vonatkozásban is a szétesés irányá-

ba visz. Ezért olyan szép és meglepően pontos Szent Ferenc atyánk Végrendeletének 14. pontjában adott eligazítása: „És miután testvéreket adott mellém az ÚR, senki sem mutatta meg nekem, mit kell tennem, hanem ezt Ő, a Magasságbeli nyilatkoztatta ki nekem, hogy a szent Evangélium szerint kell élnem”⁴.

Talán nem lesz egészen meglepő, ha itt is hangsúlyozom a család szakrális hivatásának mindennél fontosabb és túlértékelhetetlenül meghatározó szerepét. Nem véletlen, hogy a Szeráfi Mester is a család gondolköréhez kötötte rendjének életszerű felépítését. Minden biztonnal ő is tudta, hogyha „Az egyének saját üres szabadságokká zsugorodnak, egy olyan szabadsággá, amely végül is önmagát igázza le, külsődlegessé válik, és a szabadság szülte birtoklási viszony foglyává lesz.” És így válik az ember kívülről vezérelt és egyben magányos tömeggé. Lényeges kiemelnünk, hogy tömeggé és nem megtartani képes közösséggé. Ebben a vonatkozásban is feltételezhetjük, hogy ugyanúgy, mint a késői utódok, Szent Ferenc is tudta, amit 2008-ban a Meghívásotok a szabadságra szól c. dokumentum közread. „A személy, akit a saját magával, másokkal, a teremtéssel és Istennel való kapcsolatában szemlélünk, azáltal növekszik, hogy az adott társadalmi és kulturális helyzetben felelősen él a saját szabadságával”⁵.

Igyekeznünk kell tehát tisztán látni és aszerint is gondolkodni és élni, mert egyébként a rövid távú érzelmeink és elfogultságaink nemcsak a mi életünket zavarja meg, hanem a környezetünkét is. Tisztán kell látnunk, hogy „Az ember –

² XVI. Benedek pápa: A keresztény reményről 48. Szent István Társulat 2008 – 53. old.

³ A ferences megnyilvánulás – Madrid 1973., 5. old.

⁴ Szent Ferenc: Végrendelet 14.

⁵ Ferences megnyilatkozás: Meghívásotok a szabadságra szól – Róma 2008 – A személy elsőbbsége 4.

mint Isten – személyes létező. Nem vak természet, szikla vagy fa. Teljes öntudattal és felelősséggel kell magában foglalnia, kifejeznie és minősítenie természetét: természetéről felelnie kell, hogyan válaszol Isten hívására. A kép tehát nem valami az emberben, hanem természetének törekvése, egyszersmind személyének szabadsága.

Miközben számos archaikus hagyományban, ma pedig Indiában (és egyre gyakrabban találkozunk ezzel a nyugati világban és nálunk, Magyarországon is a posztmodern eurobuddhizmus vagy New Age különböző vonulataiban a Krisna-mozgalom Indiát idéző törekvéseiben, de még a tisztázatlan és nem egyszer kuszának tűnő Sámánizmus misztikusnak beállított „tanításában” is) az ember úgy üdvözül, hogy kitágul a kozmosz mérhetetlenségébe és azon keresztül felszívódik a személytelen istenibe, addig az egyházatyák számára az embernek kell „személyessé tenni”, perszonalizálnia a mindenséget; nem a mindenség által kell üdvözülnie, hanem a mindenséget kell üdvözíteni azáltal, hogy közvetíti felé a kegyelmet. Az embernek azonban egyidejűleg alázatosan meg kell fejtenie a világ Bibliájának rejtjeleit, minden élet előtt meg kell hajtania a fejét, hogy egészében gyarapíthassa, miközben kifejezésre juttatja, elősegíti dicséretének titokzatos lendületét. Az a modern törekvés, amely úgy akarja meghódítani a természetet, mint egy gépezetet, mint dolgok és energiák olyan együttesét, amelyet tisztelet nélkül lehet használni, éppúgy idegen az igazi kereszténységtől, mint Kelet személytelen „kozmoszba olvasztása”. Megkérdezhetnénk magunktól, vajon a modern Nyugat szeretet nélküli hatalma nem egy olyan kereszténység

fonákja-e, amely a „lélek” individualista vallásává vált – „Isten és az én lelkem” –, s amely képtelen vállalni az emberben és a körülötte levő természetben rejlő mélységeket?⁶.

Mindezt megfontolva nem tudjuk megkerülni Szent Ferenc atyánk Naphimnuszának megidézését. Így tudjuk igazán értékelni, hogy nem pusztán egy szép, de csak részben érthető versről van szó, hanem egy végtelenségig átgondolt és átélt szép, teológiaiilag letisztult, versbe foglalt igazi prófécia. Az igazán belülről vezérelt ember csodálatos megnyilvánulása. Nem érdektelen pontosítani és az oly sokszor áhított – de mindig szükséges – megtérés vonatkozásában is kiemelni, hogy

„Az ember mint teremtmény, szellemi természetű, aki önmagát a személyközi kapcsolatokban valósítja meg. Minél valószínűságotosabban éli meg ezt, annál inkább érik be saját személyes identitása is. Az ember nem másoktól való elkülönülése révén jut önmaga elfogadásához, hanem akkor, ha másokkal és Istennel kapcsolatba lép. Az ilyen kapcsolatok jelentősége alapvető tehát. Érvényes ez egész népek esetében is. A népek fejlődését tekintve tehát igen üdvös a személyek közötti kapcsolatok metafizikai értékelése. Erre vonatkozóan az értelem biztatást és eligazítást talál a keresztény kinyilatkoztatásban. Ennek fényében az emberek közössége nem nyeli el a személyt, pontosabban nem teszi semmissé annak autonómiáját, amint az a totalitarizmus különféle formáiban történik. Ellenkezőleg, a keresztény gondolkodás szerint a közösség lehetővé teszi a személy olyan kibontakozását, amelyben a személy és a közösség közötti viszony egy teljességnek egy másik teljességgel való egymásmellettiségét jelenti. Ahogy maga a családi közösség az azt alkotó

személyeket nem oldja fel magában, és ahogy az Egyház maga az „új teremtés”⁷, amely a keresztség révén a maga élő Testébe fogad, magához emel, úgy maga az emberiség családjának egysége sem oldja fel önmagában a személyeket, népeket, kultúrákat, hanem kölcsönös átláthatóságot teremt számukra, és – sokféleségük elismerése mellett – egyesíti őket⁸.

Azt hiszem, hogy nem újdonság egyikünknek sem, hogy mindannyian kerülhetünk abba a helyzetbe, mint maga Ferenc atyánk is a kereszttel előtt térdelve. Bizony bennünket is megszólíthat – vagy már meg is szólított – Jézus, hiszen mi is részben már tudjuk, hogy egészen addig, míg az ember önmagát imádja bálványként, addig önismeretre sem juthat, mert elszigetelte magát az élet forrásától. S mert valódi önismerete nincs, ezért kívülről vezérelt emberré válik. Pedig az is egyértelmű, hogy „aki Istenhez megy, nem távolodik el az emberektől, hanem ekkor kerül igazán közel hozzájuk”⁹.

Tehát a belülről vezérelt ember az igazán közösségi ember. Ugyanis egyre nyilvánvalóbb, hogy „Az embernek a szó igazi értelmében nincs élete önmagában és csak önmagából: az élet kapcsolat. És az élet a maga teljességében kapcsolat azzal, aki az élet forrása. Ha mi kapcsolatban vagyunk azzal, aki nem hal meg, aki maga az élet és maga a szeretet, akkor vagyunk az életben. Akkor élünk”¹⁰.

Lehetne még igen sok és egyébként nagyon megfontolandó szempontot fölvetni, de úgy tűnik számomra, hogy felmerült már elegendő gondolat a további megfontolások ébresztéséhez. Záró gondolatként álljon itt egy lelkiismeretet éb-

resztő figyelmeztetés Hamvas Bélától a Láthatatlan történetből:

„A boldogságot csak az bírja el, aki elosztja. A fény csak abban válik áldássá, aki másnak is ad belőle. Mert amikor bennünket elküldtek, az útra bocsátó Hatalom így szólt: Rád bízok minden embert külön, kivétel nélkül mindenkit, segíts, adj enni, adj ruhát, mindenkire vigyázz úgy, mint magadra, és ne hagyd a sötétségben elmerülni. Amit szeretsz, amit akarsz, amit tudsz, amit átélsz, oszd meg. Az egész világ a tiéd. Szabad vagy a kövektől az éterig. Ismerd meg, hódítsd meg, senki se tiltja, de jaj neked, ha magadnak tartod. Elbocsátlak téged is, mint mindenkit: felelős vagy minden emberért, aki veled él, s el kell számolnod minden fillérrel, amit magadra költesz, minden örömmel, amit magadba zártál, és minden boldog pillanattal, amit magadnak tartottál meg. Most eredj és élj, mert a világ a tied”.

ÖSSZEFOGLALÓ

A ferencesség és a belülről vezéreltség szorosan összefügg, és már 800 éve azt szolgálja, hogy az Isten által teremtett ember az istenképiséget is felmutatni képes emberré váljon. Az egyházatyák az üdvösséget mindig közösségi valóságnak tekintették. Szélsőségesen individuális világunkban az egészséges emberségünk is veszélybe került. Veszélyeztetettek gyermekeink és unokáink, hiszen minimális esélyt kapnak arra, hogy az istenképiséget hordozó és felmutatni képes emberek természetes közegében nőjenek fel. A család szakrális hivatásának mindennél fontosabb szerepe van. Az egyházatyák számára

⁷ v.ö.: Gal 6,15; 2Kor 5,17

⁸ XVI. Benedek pápa: Szeretet az Igazságban – 2009, 75-76. old.

⁹ XVI. Benedek pápa: Az Isten szeretet, 30. pont, 38. old.

¹⁰ XVI. Benedek pápa: A keresztség reményéről, 2007. 27. pont, 31. old.

az embernek kell perszonalizálnia a mindenséget; nem a mindenség által kell üdvözülnie, hanem a mindenséget kell üdvözíteni azáltal, hogy közvetíti felé a kegyelmet. Ezzel szemben a posztmodern eurobuddhizmus vagy a New Age különböző vonulataiban, a Krisna-mozgalom Indiát idéző törekvéseiben, de még a tisztázatlan és kusza sámánizmusban is az ember úgy üdvözülni, hogy kitágul a kozmosz mérhetetlenségébe és azon keresztül felszívódik a személytelen istenibe.

Azok a modern törekvések, amelyek a természetet mint egy gépezetet akarják meghódítani és tisztelet nélkül használni, éppúgy idegenek az igazi kereszténységtől, mint Kelet személytelen „kozmoszba olvasztása”. Szent Ferenc atyánk Naphimnusa teológiailag letisztult, versbe foglalt prófécia, az igazán belülről vezérelt ember csodálatos megnyilvánulása. Ferenc atyánkhoz hasonlóan bennünket is megszólíthat Jézus, hiszen már mi is tudjuk, hogy amíg az ember önmagát imádja bálványként, addig önismeretre sem juthat, mert elszigetelte magát az élet forrásától, ezért kívülről vezérelt emberré válik. Tehát a belülről vezérelt ember az igazán közösségi ember.

SUMMARY

THE FRANCISCAN AS A PERSON GOVERNED FROM WITHIN

The Franciscan way of life and the state of being governed from within are closely related concepts. They have been intending to serve man created by God for the past 800 years to become able to show their image of God. The Church Fathers always considered salvation to be a community reality. In our extremely individu-

al world, our healthy humanness has also become endangered. Our children and grandchildren are threatened since they get a minimal chance of being brought up in the natural environment of people who are carrying the image of God and who are also able to show it. The sacral vocation of the family is the most important of all its roles. According to the Church Fathers, it is man who has to personalize the universe; it is not the universe through which one has to be saved but man has to save the universe by transmitting grace towards it. At the same time, in the different streamlines of postmodern Euro-Buddhism or those of New Age or in the intentions of the Krishna movement to imitate India and even in the unclear and quite intricate shamanism, man is saved by expanding into the vastness of cosmos and through it they assimilate into an impersonal deity.

Modern aspirations that intend to conquer nature as if it was a machinery and use – or rather abuse – it without paying any respect to it are just as extraneous to real Christianity as the impersonal “melting into the cosmos” of the East. The Canticle of the Sun of our father St. Francis of Assisi is a theologically clear-cut prophecy in verse, a wonderful manifestation of man governed wholly from within. Similarly to our father Francis, we can also be called by Jesus since we are also aware of the fact that as long as man worships themselves as an idol they cannot get to know themselves for they have isolated themselves from the source of life and thus they become a man governed from the outside. Thus a man governed from within is a real community man.